

Gezondheid in de IJmond¹

Datum: 2.2.2024

“In de directe omgeving van Tata Steel in IJmuiden komt longkanker tot 51 procent vaker voor dan in de rest van Nederland.”²

Sinds de publicatie is deze uitspraak vele malen herhaald. Dit is een typisch voorbeeld van communicatie waarbij blijft hangen niet “tot 51 procent vaker” maar “51 procent vaker”. Gelukkig is inmiddels de Nederlandse kankeratlas³ gepubliceerd waarbij iedereen kan zien, hoe het in het land gesteld is met de incidentie (=nieuwe gevallen per jaar) voor diverse kankersoorten.

Om te beginnen, wat schrijft IKNL specifiek over Tata Steel?⁴

En de luchtkwaliteit rond Tata Steel? Geeft dat geen verhoogd risico op kanker?

We zien dat longkanker in het gebied rond Tata Steel meer voorkomt: zo'n 14% tot 29% meer dan we verwachten op basis van het Nederlandse gemiddelde. In het algemeen wordt geschat dat gemiddeld 80 procent van alle longkankerdiagnoses wordt veroorzaakt door roken, 10 procent door luchtverontreiniging (waaronder meeroken, radon in huizen, uitstoot van fabrieken, houtstook et cetera bij elkaar opgeteld) en van 10 procent is de oorzaak onbekend. Het is echter niet mogelijk om op basis van alleen de atlas resultaten te bepalen hoeveel extra gevallen van longkanker komen door de luchtkwaliteit in het gebied. Het RIVM meet de luchtkwaliteit rondom Tata Steel, meer hierover is te vinden via <https://www.rivm.nl/tata-steel>.

Hierbij zijn de volgende opmerkingen te maken.

1. IKNL heeft het niet over tot 51% meer maar “zo'n 14% tot 29% meer”. Dat is ook voor de hand liggend omdat die 51% betrekking heeft op één postcode.
2. Zelfs “zo'n 14% tot 29% meer” is geen juiste uitspraak en wederom slechts een selectie. Postcodes vlakbij Tata Steel laten lagere cijfers zien, zoals 1943 = Beverwijk West: -2% en het dichtbij Tata Steel gelegen Wijk aan Zee met postcode 1949: -1%.
3. Berekenen we de kankerincidentie voor de hele IJmond dan komt die op een verhoging van 7,3% uit.

Desalniettemin: 51% lijkt wel erg hoog.

Vraag: hoeveel mensen in postcodegebied 1941 is 51% zijn dat er dan in absolute zin?

Postcodegebied 1941 telt 3.665 inwoners in 2023.⁵ Gemiddelde incidentie in Nederland is 77.4/100,000⁶. Dus gemiddeld is dat 2,8 gevallen per jaar en de verhoging 1,4. IKNL komt zelf uit op 1,53 met waarschijnlijkheidsintervallen 60% en 80% van respectievelijk +/- 0,15 en +/- 0,23 en moet als significant worden beschouwd.

¹ Als regio IJmond beschouwen we in dit document de gemeenten: Velsen, Beverwijk en Heemskerk. In een aantal gevallen, zeker waar het om oudere gegevens en COROP gaat, zijn de gemeenten Uitgeest en Castricum ook meegenomen.

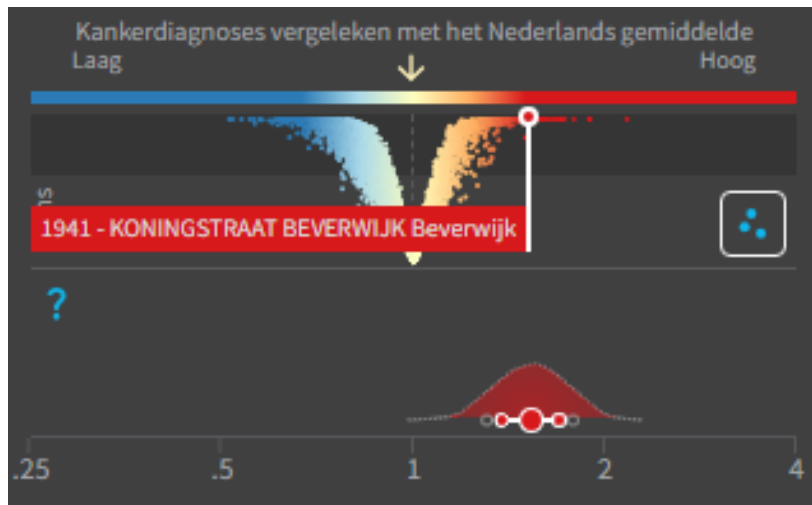
² RTL Nieuws: Veel meer longkanker dan gemiddeld in omgeving Tata Steel, 17.11.2020, <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5197623/meer-kanker-tata-steel-ijmuiden-velzen-onderzoek>

³ IKNL: Nederlandse Kankeratlas; <https://kankeratlas.iknl.nl/>; geraadpleegd 30.1.2024

⁴ IKNL: Nederlandse Kankeratlas; <https://iknl.nl/kankeratlas>; geraadpleegd 30.1.2024

⁵ AlleCijfers.nl: Data postcode 1941; <https://allecijfers.nl/postcode/1941/>; geraadpleegd 23.1.2024

⁶ IKNL: Nederlandse Kankeratlas; <https://iknl.nl/kankeratlas>; geraadpleegd 30.1.2024

Figuur 1: Spreiding longkanker voor postcodegebied 1941; Bron: IKNL: Nederlandse Kankeratlas.

Vraag: is 1,5 geval per jaar meer nu veel of weinig te beschouwen?

Als je de kankeratlas nog nader beschouwd dan is die 51% niet uniek. Zoals nabij de IJmond postcodegebied 1031 Vollewijk-Amsterdam: +59%, postcodegebied 1033 Tuindorp-Oostzaan, Amsterdam: +69%. En buiten de IJmond postcodegebieden 8232 Lelystad +52%, 5022 Tilburg +89% en 9141 Wierum +50%.

Wetenschapsjournalist Arnout Jaspers beantwoordt die vraag in algemene zin na uitgebreide analyse van de Nederlandse kankeratlas voor de IJmond: "Wat Tata ook te verwijten mag zijn, niet dat het bedrijf aantoonbaar kanker veroorzaakt".

Desalniettemin, in het RIVM-rapport: De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving⁸ staat:

Omwonenden hebben hierdoor een iets grotere kans op astma, longkanker en om eerder te overlijden. De kans op effecten is het grootst in Wijk en Zee en neemt af naarmate mensen verder weg wonen van het Tata Steel terrein.

Vraag: wat is die iets grotere kans op astma, longkanker en om eerder te overlijden?

De toekomstige longkanker gevallen in Wijk aan Zee ten gevolge van Tata Steel is door RIVM bepaald op 4%. Samen met de cijfers van de kankeratlas betekent deze 4%: 1 Wijk aan Zee'er in de 14,7 jaar die de diagnose zal krijgen en 1 Wijk aan Zee'er zal sterven in 19,9 jaar.

Dit kan in perspectief gezet worden met een andere gezondheidsrisico's⁹.

- Huidkanker/melanoom: 1 Wijk aan Zee'er 1 persoon in de 1,2 jaar zal huidkanker krijgen.
- Roken: in de groep rokers zal één persoon in de 8,3 maand de diagnose longkanker krijgen en één persoon in de 11 maanden eraan zal sterven.

⁷ Wynia's Week, Arnout Jaspers, 21 januari 2023, <https://www.wyniasweek.nl/wat-tata-ook-te-verwijten-mag-zijn-niet-dat-het-bedrijf-aantoonbaar-kanker-veroorzaakt/?pdf=36922>

⁸ RIVM: De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving; RIVM-rapport 2023-0171, september 2023.

⁹ Voor een algemene gezondheidsrisicobepaling van fijnstof zie bijlage 4.

Als je naar de gehele IJmond¹⁰ kijkt dan zijn er grote verschillen en onduidelijke fenomenen. Bijvoorbeeld met een windrichting overwegend zuidwest is, dan hoge cijfers in de gemeente Velsen niet direct verklaarbaar.

Op VZInfo.nl¹¹ vinden we:”

“Veruit de meeste gevallen van longkanker zijn het gevolg van het roken van sigaretten, een pijp of sigaren. Hoe meer en hoe langer iemand heeft gerookt, des te groter is de kans op longkanker. Meer roken verhoogt ook de kans op longkanker.”

Het is dus zinvol om te kijken naar het rookgedrag in de IJmond.

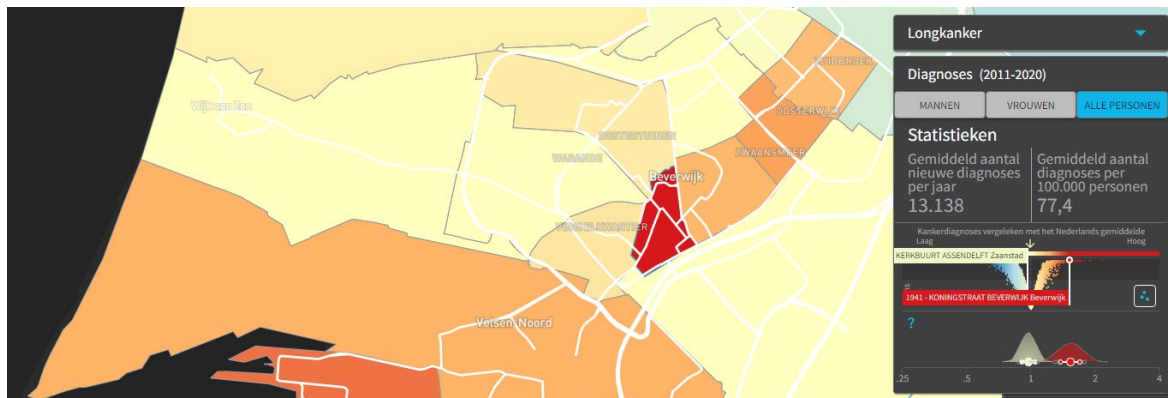
RIVM publiceert gegevens over rookgedrag¹² met de laatste gegevens over 2022. Vergelijken we de plaatsjes van de kankeratlas met plaatjes van rookgedrag dan lijkt er overeenkomsten te zijn. De gegevens van de buurtatlas zijn gesorteerd naar wijken of buurten. De gegevens van de kankeratlas zijn beschikbaar op 4-cijferige postcode. Daarom zijn de rookgedrag gegevens omgerekend naar postcode (zie bijlage 1).

Vergelijk je voor de IJmond postcodes het percentage longkanker t.o.v. het landelijke gemiddelde (= 77,4 per 100,000 inwoners) met het percentage rokers t.o.v. het landelijke gemiddelde (=18,0%) dan is er redelijk goede lineaire correlatie te vinden, zie figuur 5. Dat bevestigt op zijn minst dat roken een belangrijke factor is het ontstaan van longkanker in de IJmond.

¹⁰ Als IJmond-gemeenten beschouwen allen: Beverwijk, Heemskerk en Velsen, de gemeenten waarin Tata Steel is gevestigd.

¹¹ VZinfo.nl: Longkanker | Oorzaken en gevolgen, <https://www.vzinfo.nl/longkanker/oorzaken-en-gevolgen#:~:text=Veruit%20de%20meeste%20gevallen%20van,ook%20de%20kans%20op%20longkanker>.
Geraadpleegd 20.1.2024

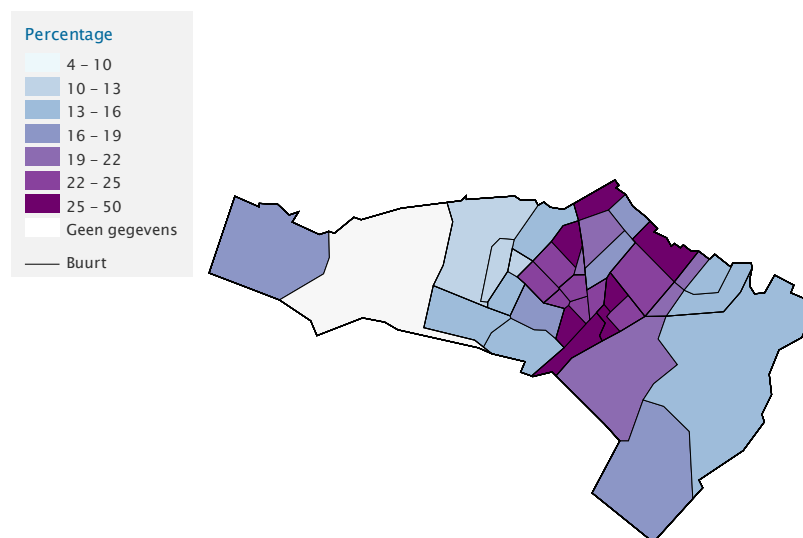
¹² RIVM, Buurtatlas: gezondheid per buurt, wijk en gemeente, <https://buurtatlas.vzinfo.nl/#rokers>,
Geraadpleegd 20.1.2024

Figuur 2: Incidentie longkanker in Beverwijk, Bron: Nederlandse kankeratlas, <https://kankeratlas.iknl.nl/>

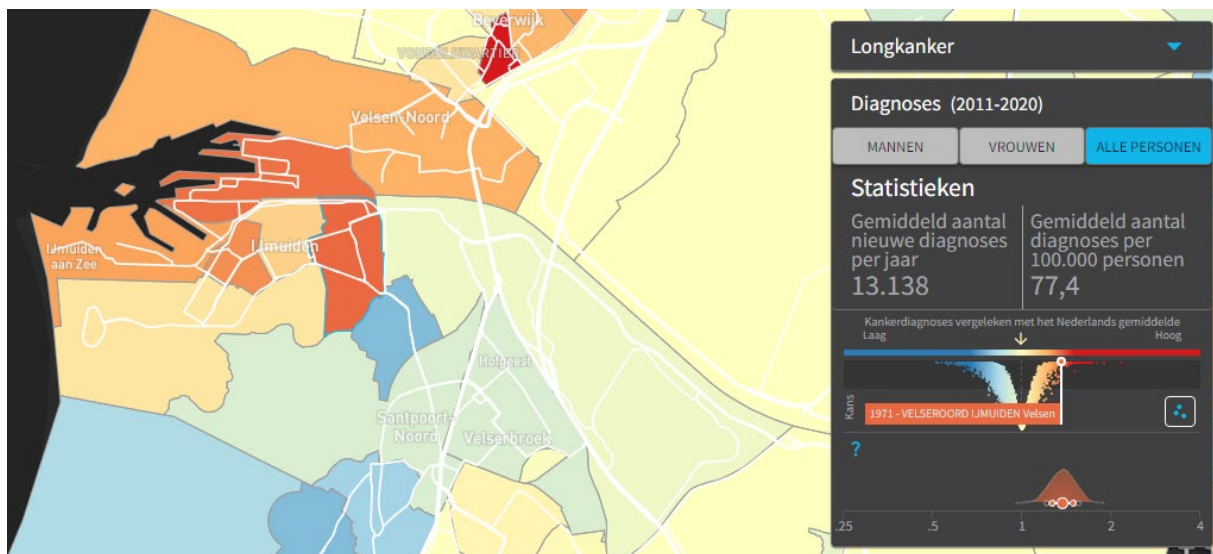
Rokers in Beverwijk

18 jaar en ouder, per buurt, 2022

buurtatlas.rivm.nl

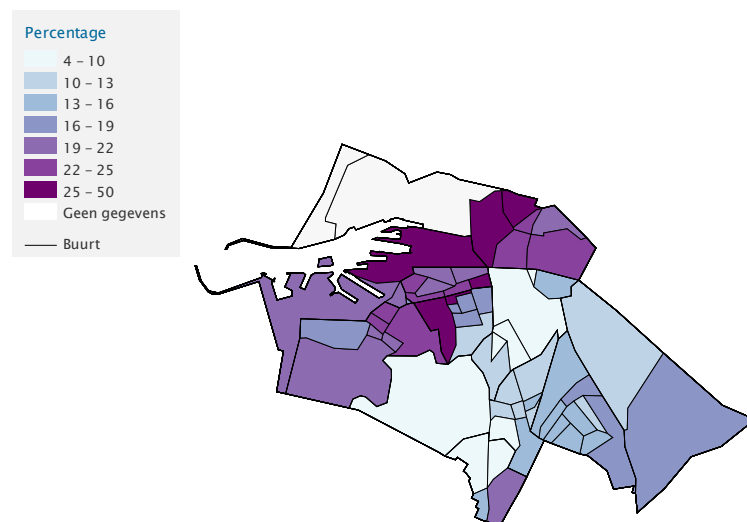
Figuur 3: Rokers in Beverwijk, Bron: RIVM, <https://buurtatlas.vzinfo.nl/#rokers>

Figuur 4: Incidentie longkanker in Velsen, Bron: Nederlandse kankeratlas.

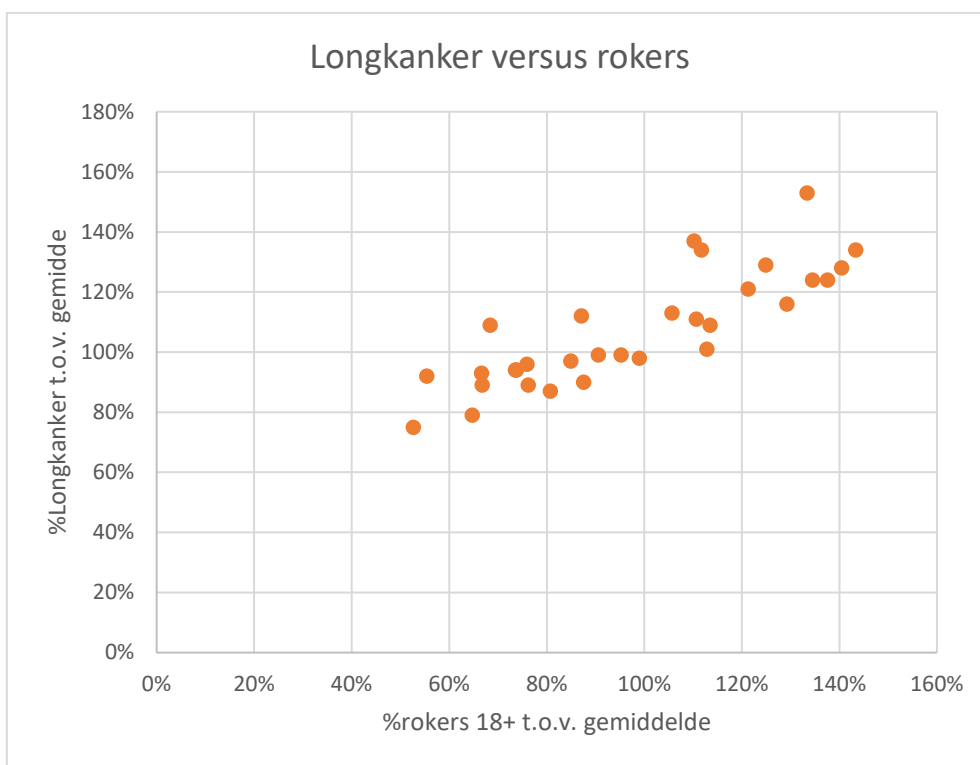
Rokers in Velsen

18 jaar en ouder, per buurt, 2022

buurtatlas.rivm.nl

Figuur 4 Rokers in Velsen, Bron: RIVM, <https://buurtatlas.vzinfo.nl/#rokers>

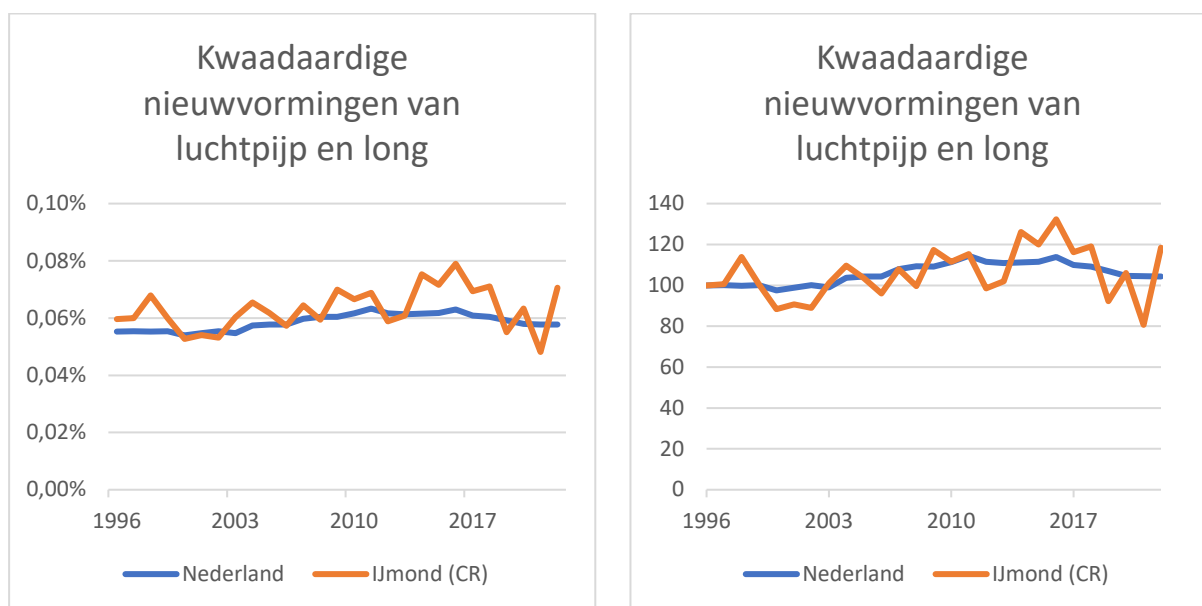
Figuur 5: Longkanker versus rokers in de IJmond.

Nu is incidentie van longkanker een manier om naar gezondheidsrisico's te kijken. Een andere kijk is om naar de daadwerkelijke doodsoorzaken te beschouwen.

Vraag: sterven de inwoners van de IJmond vaker aan longkanker dan de rest van Nederland?

De CBS-doodsoorzakengegevens¹³ helpen daarbij om nader inzicht te verkrijgen. De doodsoorzaken zijn evenwel alleen per COROP-regio, in dit geval IJmond. IJmond is daarbij uitgebreid met Castricum en Uitgeest. Longkanker behoort in de doodsoorzakenstatistiek bij de categorie 2 Nieuwvormingen en wel 2.1.10 Kwaadaardige nieuwvormingen van luchtpijp en long.

¹³ CBS Statline: Overledenen; belangrijke doodsoorzaken (korte lijst), regio; Gewijzigd op: 11 december 2023; <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80202ned/table?ts=1667055135941>

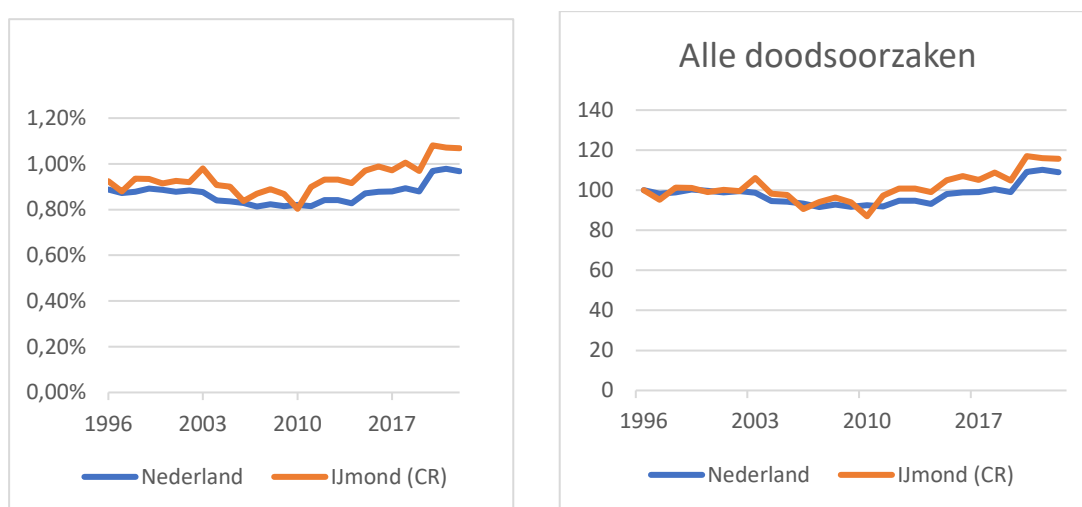

Figuur 6: Overlijden door kwaadaardige nieuwvormingen van luchtpijp en long voor Nederland en COROP-regio IJmond.

In absolute zin is “longkanker” als doodsoorzaak in absolute zin gemiddeld 0,005% hoger dan in de rest van Nederland (statistisch is niet zeker of dit significant is). Als de getallen genormaliseerd worden naar 1996, dan volgt de trend in de COROP-regio IJmond de trend van Nederland, alleen met grotere variatie door lagere aantallen.

Vraag: sterven de inwoners van de IJmond vaker dan de rest van Nederland?

Dezelfde CBS-doodsoorzakengegevens¹⁴ geven ook cijfers voor alle doodsoorzaken. De vergelijking is op eenzelfde manier gemaakt.

Figuur 7: Overlijden in Nederland en COROP-regio IJmond.

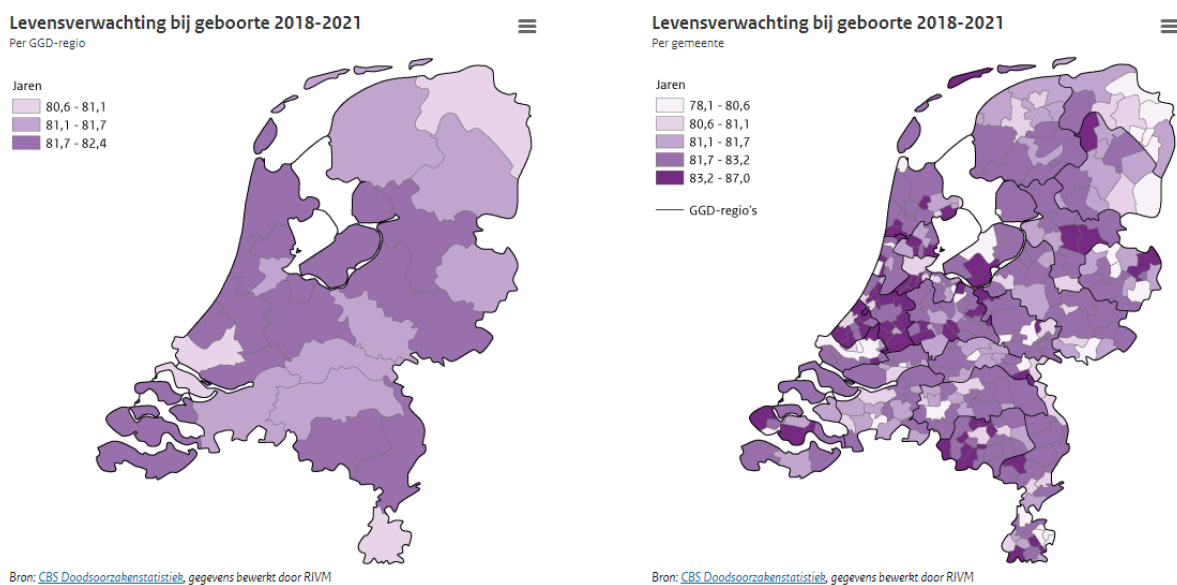
¹⁴ CBS Statline: Overledenen; belangrijke doodsoorzaken (korte lijst), regio; Gewijzigd op: 11 december 2023; <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80202ned/table?ts=1667055135941>

De IJmond regio volgt de trend in Nederland met dienverstande dat na 2011 er een extra bijdrage is. Over de gehele periode 1996-2022 is het Nederlandse gemiddelde 0,87% en ligt het in de IJmond gemiddeld 0,07% hoger (met 95% zeker dat dit significant is). Nemen we alleen de periode 2012-2022 dan zijn de getallen gemiddeld 0,89% voor Nederland en de IJmond 0,10% hoger. Het vereist een diepgaandere analyse van alle doodsoorzaken welke doodsoorzaak de stijging na 2011 veroorzaakt.

Vraag: zijn de inwoners van de IJmond ongezonder dan de rest van Nederland?

Op basis van de CBS-doodsoorzakenstatistiek publiceert VZInfo.nl de levensverwachting bij de geboorte¹⁵.

Figuur 8: Levensverwachting bij geboorte; Bron CBS doodsoorzaken statistiek.

In zijn geheel behoort de GGD-regio Kennemerland tot de regio's met de bovengemiddelde levensverwachting. Een laag dieper op gemeentelijk niveau zijn er wat meer verschillen te zien. De IJmond zit daarbij in de middenmoot vergeleken met de gemiddelde levensverwachting in Nederland van 81,6 jaar¹⁶.

¹⁵ VZInfo.nl: Levensverwachting | Regionaal | Bij geboorte; Wijzigingsdatum 28-09-2023; <https://www.vzinfo.nl/levensverwachting/regionaal/bij-geboorte>

¹⁶ VZInfo.nl, Levensverwachting | Regionaal | Bij geboorte, <https://www.vzinfo.nl/levensverwachting/regionaal/bij-geboorte>, geraadpleegd 30-1-2024

Tabel 1: Levensverwachting bij geboorte; Bron: VZinfo.nl

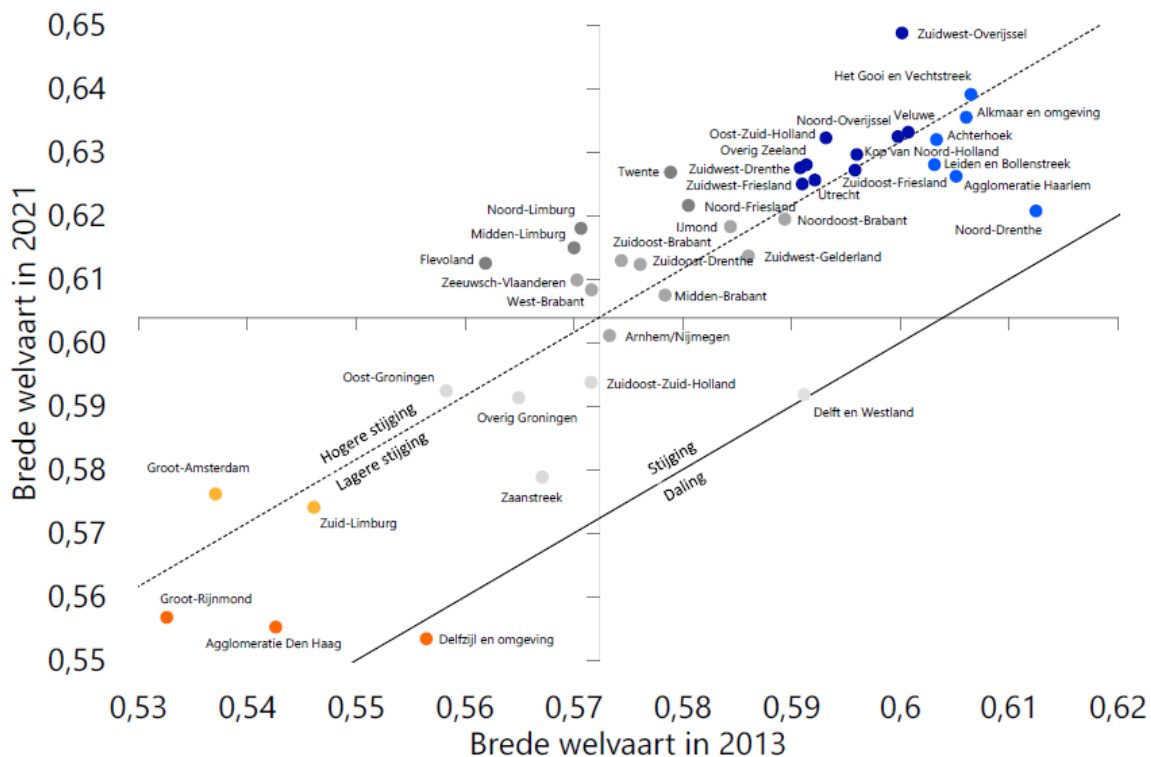
Rang	Gemeente	Levensverwachting [jaar]
1	Rozendaal	87
2	Mook en Middelaar	85,8
3	Bunnik	85,1
4	Montfoort	85,1
5	Midden-Delfland	85
17	Castricum	84,1
35	Uitgeest	83,6
188	Velsen	81,9
211	Heemskerk	81,7
239	Zaanstad	81,5
264	Haarlem	81,2
284	Amsterdam	81
325	Beverwijk	80,2
339	Rotterdam	79,8
340	Zandvoort	79,8
341	Arnhem	79,7
342	Schiedam	79,7
343	Oldambt	79,5
344	Heerlen	79,3
345	Kerkrade	78,1

Typerend is dat de voormalige Oostelijke Mijnstreek in Zuid-Limburg zo laag scoort, nu ruim 50 jaar na de sluiting van de mijnen. Dat is evenwel niet zo verwonderlijk als het lijkt.

Voor de gezondheid kijkt men in het algemeen alleen naar directe beïnvloedingsfactoren voor gezondheidsrisico's zoals luchtkwaliteit. De sociaaleconomische structuur is vaak onterecht buiten beeld. De Wereldgezondheidsorganisatie definieert gezondheid terecht heel breed. Het definieert gezondheid als 'een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn en niet alleen het gebrek aan ziekte of kwalen'. Mentale en sociale aspecten beïnvloeden de gezondheid ook sterk.

De voormalige Oostelijke Mijnstreek in Zuid-Limburg kenmerkt zich door hoge werkloosheid, hoge criminaliteit en krimp. Dit is natuurlijk gevolg van de zwakke sociaaleconomische structuur van het gebied. In de analyses van Universiteit Utrecht en Rabobank over brede welvaart¹⁷ bungelt deze regio onderaan. De voormalige Oostelijke Mijnstreek is daarom een goed voorbeeld dat sociaaleconomische factoren een rol spelen bij de gezondheid.

¹⁷ Rabobank en Universiteit Utrecht : Brede welvaart afgelopen drie jaar nagenoeg stabiel; 16 juni 2023; <https://www.uu.nl/nieuws/brede-welvaart-afgelopen-drie-jaar-nagenoeg-stabiel>

Figuur 9: De ontwikkeling van brede welvaart 2021 versus 2013 (bron: Rabobank en Universiteit Utrecht)¹⁷

In hun rapport “Elke regio telt!”¹⁸ geven ook de Raad van leefomgeving en infrastructuur (Rli), de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) aan dat waar mensen wonen, waar de sociale economische leefomstandigheden minder zijn, de levensverwachting en navenant de gezondheid voor deze mensen ook minder is.

In haar rapport van december 2023 meldt de SER¹⁹ nog eens o.a. het volgende (zie ook bijlage 2):

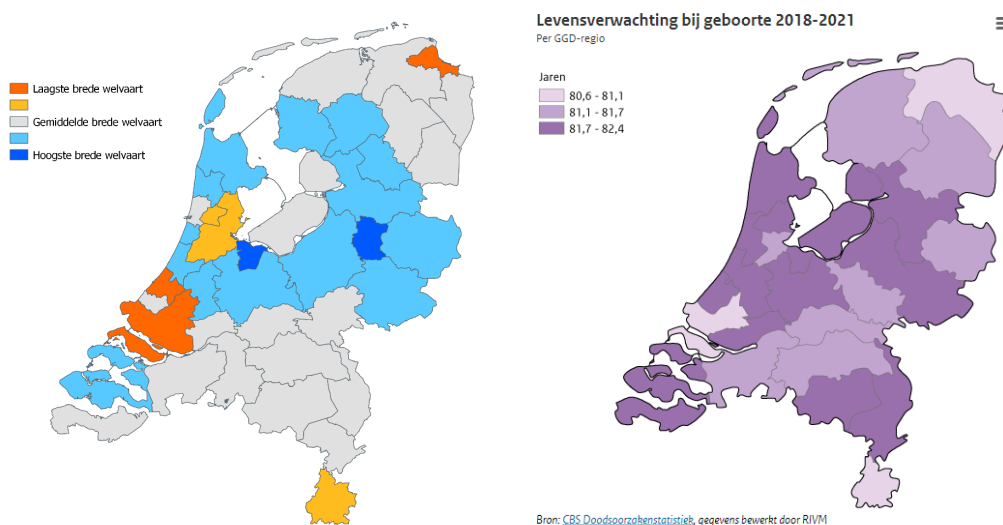
- Veel gezondheidsproblemen ontstaan door omgevingsfactoren, zoals de omstandigheden waarin iemand opgroeit en de woon- en werksituatie.
- Een heel belangrijke voorwaarde om een gezond leven te kunnen leiden, is het hebben van vast werk en inkomen.

Als we nog een keer naar dit figuur van de levensverwachting kijken en we zetten het naast het figuur van regionale verschillen in breder welvaart dan zijn er duidelijk overeenkomsten in regio’s te zien.

We mogen dat effect op de gezondheid niet vergeten.

¹⁸ Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, Raad voor het Openbaar Bestuur en Raad voor Volksgezondheid & Samenleving: Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio’s; maart 2023; <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/elke-regio-telt>

¹⁹ Noord-Hollands dagblad: Rijke mensen leven acht jaar langer dan arme: ‘Onrechtvaardig en slecht’ https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20240130_39023983

Figuur 10: Regionale verschillen in brede welvaart (bron: Rabo research en Universiteit Utrecht *Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.*) vergeleken met levensverwachting

Kansarme wijken zijn er ook in de regio IJmond te vinden. Dat verklaart mede waarom op gemeentelijk niveau er verschillen zijn in de GGD-regio Kennemerland zoals gevonden in Tabel 1.

Tenslotte

Er zijn voldoende aanwijzingen dat de regio IJmond meer overlast ervaart en meer gezondheidsrisico's heeft dan in de rest van Nederland zie o.a. het RIVM-rapport van september 2023²⁰. Ook wordt door de Provincie Noord-Holland en de IJmond-gemeenten in het recente Programma Tata Steel 2024-2030²¹ geconstateerd dat:

“Tegelijkertijd weten we dat Tata Steel over het algemeen voldoet aan de vergunning en wet- en regelgeving en dat aan wettelijke normen voor bijvoorbeeld luchtkwaliteit wordt voldaan. Voldoen aan wettelijke normen is echter nog niet hetzelfde als gezond, zo veel is duidelijk na de gezondheidsonderzoeken van de afgelopen jaren.”

Het is juist dat de vraag die Provincie Noord-Holland en de IJmond gemeenten²² neerleggen en geen antwoord op hebben: *welke gezondheidsrisico's vinden we acceptabel?*

Dat is niet objectief wetenschappelijk te beantwoorden gezien de marginale verschillen die uit de analyses blijken, alleen wetenschappelijk met voldoende gezichtspunten vanuit diverse aspecten te belichten. De Provincie Noord-Holland en de IJmond gemeenten concluderen terecht²³:

“Daarmee is het een grotere vraag die voor heel Nederland of voor heel Europa beantwoord zal moeten worden ...”

²⁰ RIVM: De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving; RIVM-rapport 2023-0171, september 2023.

²¹ Provincie Noord-Holland en IJmond-gemeenten: Programma Tata Steel 2024-2030 - Een gezondere en veilige IJmond door een schoner en duurzaam Tata Steel; 7 december 2023, Pag.18

²² Provincie Noord-Holland en IJmond-gemeenten: Programma Tata Steel 2024-2030 - Een gezondere en veilige IJmond door een schoner en duurzaam Tata Steel; 7 december 2023, Pag.3

²³ Provincie Noord-Holland en IJmond-gemeenten: Programma Tata Steel 2024-2030 - Een gezondere en veilige IJmond door een schoner en duurzaam Tata Steel; 7 december 2023, Pag.3

Bijlage 1 Longkanker en rokers naar postcode

Postcode	Wijk	Inwoners	Longkanker	%rokers 18+
1941	Beverwijk - Koningstraat	3665	53,0%	24,0%
1942	Beverwijk - Vondellaan	2430	12,0%	15,7%
1943	Beverwijk - Creutzberglaan	5270	-2,0%	17,8%
1944	Beverwijk - De Horn	7160	9,0%	20,4%
1945	Beverwijk - Wijkerbaan	7120	1,0%	20,3%
1946	Beverwijk - Oosterwijk	4670	28,0%	25,3%
1947	Beverwijk - Beijnes	3885	24,0%	24,8%
1948	Beverwijk-Wijkerbroek	6310	-1,0%	16,3%
1949	Wijk aan Zee	2200	-1,0%	17,1%
1951	Velsen-Noord	5470	24,0%	24,2%
1961	Heemskerk-Centrum	1315	-10,0%	15,8%
1962	Heemskerk-Neksloot	7790	13,0%	19,0%
1963	Heemsker - De Maer	5530	-6,0%	13,2%
1964	Heemskerk-Schilders/Onderwijzersbuurt	6980	-3,0%	15,3%
1965	Heemskerk-Lunet	5945	-4,0%	13,7%
1966	Heemskerk -Zuidbroek	5070	21,0%	21,8%
1967	Heemskerk-Oostelijk Heemskerk	5230	-13,0%	14,5%
1968	Heemskerk-Marquette	325	-8,0%	10,0%
1969	Heemskerk-Duingebied	1245	9,0%	12,3%
1971	Velseroord	8950	37,0%	19,8%
1972	Velsen-Kikvorsbuurt	8255	16,0%	23,3%
1973	Velsen-Herculesbuurt	5885	29,0%	22,5%
1974	Velsen-Keetbergbuurt	6180	11,0%	19,9%
1975	Velsen-Oud IJmuiden	2765	34,0%	25,8%
1976	Velsen-Zuidzijdebuurt	325	34,0%	20,1%
1981	Velsen-Zuid	2155	-7,0%	12,0%
1985	Driehuis	3155	-25,0%	9,5%
1991	Velsen - Weidbuurt	12925	-11,0%	13,7%
1992	Velsen - Galle Promenade	2005	-6,0%	13,3%
2071	Santpoort-Noord	7245	-11,0%	12,0%
2082	Santpoort-Zuid	3365	-21,0%	11,6%
Totaal		150820	7,3%	18,0%

Longkanker cijfers komen rechtstreeks van de Nederlandse kankeratlas

Cijfers rokers zijn gegevens van RIVM Buurtatlas: gezondheid per buurt, wijk en gemeente

(<https://buurtatlas.vzinfo.nl/#rokers>) omgerekend naar postcode

Bijlage 2 Socioeconomische factoren zijn ook belangrijk voor de gezondheid

Op 30 januari 2024 publiceerde de SER het advies :

SER roept nieuw kabinet op: 'Maak dringend meer werk van gezondheid als onderdeel van bestaanszekerheid'.²⁴

Mensen in Nederland leven langer dan ooit. Maar de verschillen tussen mensen zijn groot. Zo worden theoretisch opgeleiden gemiddeld vijf jaar ouder en leven zij gemiddeld veertien jaar langer in goede gezondheid dan praktisch geschoolden. Ook leven de 20 procent meest welvarende mensen in Nederland ruim acht jaar langer, en 24 jaar langer in goede gezondheid. Gezondheidsbevordering is belangrijk voor het welzijn en (financiële) onafhankelijkheid van mensen nú en voor toekomstige generaties. Daarnaast maakt het Nederland veerkrachtiger: gezondere mensen kunnen beter meedoen aan de samenleving en de arbeidsmarkt. Een ander uitgangspunt is nodig: van nazorg naar voorzorg én gezondheid. Dat vraagt om een integrale, domeinoverstijgende lange termijn aanpak, waarin gezondheid, arbeidsmarkt, sociale zekerheid, onderwijs en de leefomgeving samenkomen.

“Bevorderen van gezondheid voor iedereen en structurele verkleining van socioeconomische gezondheidsverschillen zijn een noodzakelijk onderdeel van het streven naar brede welvaart”,
SER-voorzitter Kim Putters

In het advies zijn de belangrijkste aanbevelingen de volgende.

- **Geef aandacht aan gezondheid op alle beleidsterreinen.**
De bevordering van de gezondheid van de bevolking moet centraal staan in het brede overheidsbeleid.
- **Bevorder bestaanszekerheid om een gezond leven te kunnen leiden.**
Bestaanszekerheid omvat dat mensen werk kunnen krijgen en behouden, met voldoende én toereikend inkomen en middelen van bestaan hebben, dat financiële problemen worden voorkomen of opgelost, en dat mensen toegang hebben tot een betaalbare en gezonde woning, tot onderwijs en gezondheidszorg.
- **Zorg dat iedereen die dat kan, kan meedoen aan goed betaald werk.**
Er moet dringend werk worden gemaakt van een inclusievere en gezondere arbeidsmarkt.
- **Maak meer vaart met de Gezonde Generatie.**
Laat kinderen en jongeren meer bewegen gedurende de schooldag, organiseer gezondere maaltijden en bevorder gelijke kansen in het onderwijs.
- **Versterk gebiedsgerichte programma's** en geef voorrang aan kwetsbare regio's en wijken om de kansen op gezond leven in deze gebieden te vergroten; versterk daarvoor de regionale en lokale voorzieningen.
- **Verander het zorgsysteem in een gezondheidssysteem** door het bestrijden van chronische stress, bestaansonzekerheid en ongezonde prikkels in de sociale en fysieke omgeving van mensen.

²⁴ SER: Gezond opgroeien, wonen en werken - Naar een structurele gezondheidsaanpak en bestrijding van sociaal-economische gezondheidsverschillen; SER Advies 23/07 gedateerd december 2023; <https://www.ser.nl/nl/Publicaties/sociaal-economische-gezondheidsverschillen>

Bijlage 3 Belangrijke materialen die worden gebruikt in de gezondheidszorg

Naast aspecten die rechtstreeks invloed hebben op de gezondheid van mensen zijn er ook indirecte factoren die in overwegingen zouden moeten worden meegewogen. “Gezondheid op 1” wordt door milieugroeperingen als argument gebruikt om bedrijven weg te krijgen uit Nederland. In Nederland zijn er 2 bedrijven die onder het vergrootglas liggen: Tata Steel en Chemours in Dordrecht, beide vanwege “giftige” uitstoot.

Van Chemours is bekend dat ze grondstoffen maken die bestemd zijn voor de antibaklaag in pannen. Daar hebben we nu wel alternatieven voor. De fabriek maakt ook fluor polymeren welke de basis zijn voor Teflon. Teflon wordt heel veel gebruikt in de gezondheidszorg. Alle inwendige onderzoeken waar buisjes of slangentjes het lichaam ingaan zijn vooral gemaakt van Teflon. Daar zijn nog geen alternatieven voor.

De grote scala aan apparaten en instrumenten die in de gezondheidszorg worden gebruikt zijn gemaakt van staal en er is veel Teflon in verwerkt. In elke microchip zit teflon. Geen teflon geen microchip we hoeven niet uit te leggen wat dit betekent voor alle instrumenten die worden gebruikt in de gezondheidszorg.

Een ander voorbeeld is stents. Patiënten met een verstopte kransslagader kunnen geholpen worden door plaatsing van een stent. Een stent is medisch RVS met een teflon coating die vanuit de lies geplaatst in de kransslagader. Jaarlijks wordt in Nederland bij 35.000 mensen een stent geplaatst.

Nieuwe innovatieve technologische oplossingen moeten worden gevonden om schadelijke uitstoot te verminderen of totaal weg te nemen. Dat neemt tijd. Maar we moeten niet dezelfde kant opgaan als met vele medische materialen of medicijnen dat we geheel afhankelijk worden van China en India. De huidige tekorten aan medicijnen is nog nooit zo hoog is geweest.

Aan het begin van de COVID-19 periode hebben we ervaren hoe kwetsbaar Nederland (en ook de EU) is geworden voor medische hulpmiddelen. De les die we zouden hebben moeten geleerd is dat de EU (en daarin Nederland) voor een belangrijk deel zelfvoorzienend moet blijven en blijvend productiefaciliteiten voor kritische materialen in Europa nodig zijn.

Bijlage 4 invloed fijnstof op gezondheid in de gehele IJmond

In het RIVM-rapport²⁵ van september 2023 is de uitkomst van modelberekeningen dat Wijk aan Zee'ers 2,5 maand minder hebben te leven door fijnstof wat toe te wijzen is aan Tata Steel.

Vraag: wat is dit dan gemiddeld voor de gehele IJmond?

Wooncluster	Aantal inwoners	Totale levensduurverkortening [maanden]	Levensduurverkortening t.g.v. emissies Tata Steel [maanden]	Inwoners x totale levensduurverkortening	Inwoners x levensduurverkortening t.g.v. Tata Steel
Wijk aan Zee	2205	8,5	2,5	18742,5	5512,5
Beverwijk (zonder Wijk aan Zee)	40506	8,0	1,0	324048,0	40506,0
IJmuiden	32360	9,0	1,5	291240,0	48540,0
Velsen-Noord	5470	8,5	1,0	46495,0	5470,0
Heemskerk	39431	7,5	0,5	295732,5	19715,5
Totalen	119972			976258,0	119744,0
Gemiddelde levensduurverkortening per inwoner IJmond [maanden]				8,1	1,0

Bron: Rapport RIVM september 2023 en AlleCijfers.nl

Ondanks dat in Wijk aan Zee 2,5 maand toe te schrijven is aan emissies van Tata Steel steekt Wijk aan Zee niet boven de andere woonclusters uit. Dit heeft te maken met het verkeer.

Ter vergelijking een soortgelijke berekening over de gemiddelde levensduurverkortening door het verkeer levert voor de gehele IJmond rond de 2,5 maand op.

Het CBS gaf aan dat door COVID-19 de levensverwachting met 3 maanden was afgenomen. Het commentaar van het CBS erbij: wat is 3 maanden op een heel mensenleven?

²⁵ RIVM: De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving; RIVM-rapport 2023-0171, september 2023.